

Social Work & Education

©SW&E. 2026

УДК 34:37.014.5

DOI: 10.25128/2520-6230.26.1.14

Валентина КУРИЛЯК,
доктор богослов'я, доцент,
доцент кафедри богослов'я,
ПВНЗ «Український гуманітарний
інститут», вул. Інститутська, 14,
08292, м. Буча, Київська область,
Україна;
v.kuryliak@ugi.edu.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5245-9700>

Статус статті:

Отримано: січень 23, 2026

1-перезглядування: березень 02, 2026

Прийнято: березень 30, 2026

Куриляк, В. (2026). Правове регулювання інтеграції ціннісно-орієнтованої освіти в світський простір на прикладі ПВНЗ «Український гуманітарний інститут». *Social Work and Education*, Vol. 13, No. 1 pp. 198-211. DOI: 10.25128/2520-6230.26.1.14

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНТЕГРАЦІЇ ЦІННІСНО- ОРІЄНТОВАНОЇ ОСВІТИ В СВІТСЬКИЙ ПРОСТІР НА ПРИКЛАДІ ПВНЗ «УКРАЇНСЬКИЙ ГУМАНІТАРНИЙ ІНСТИТУТ».

Анотація. Стаття є комплексним дослідженням нормативно-правових засад функціонування в Україні закладів вищої освіти, заснованих релігійними організаціями, з фокусом на кейсі ПВНЗ «Український гуманітарний інститут». Актуальність роботи обумовлена трансформацією українського освітнього простору від монополії державної ідеології до плюралістичної моделі. Встановлено, що правова архітектура діяльності таких ЗВО є складною і базується на конституційних гарантіях свободи віросповідання (ст. 35), спеціальному законодавстві про свободу совісті, а також нормах освітнього права. Критично важливим є положення про те, що відокремлення школи від церкви в Україні не забороняє існування приватного сектору, де релігійний компонент є визначальним. Досліджено, що правова модель «Приватний ЗВО з релігійним засновником» є найнефективнішою для поєднання академічного визнання (ліцензії та дипломи державного зразка) з конфесійною ідентичністю (духовною формацією). На прикладі ПВНЗ «Український гуманітарний інститут» показано, що інтеграція адвентистської філософії освіти, яка базується на біблійних цінностях, реалізується через варіативну складову навчальних планів (до 25% навантаження) та блок ціннісно-орієнтованих дисциплін («Християнська етика», «Наука і релігія» тощо). Підкреслюється, що система духовно-етичної формації у виші має чітке нормативне закріплення у Статуті та внутрішніх актах, що включають Кодекс академічної доброчесності та правила внутрішнього розпорядку. Держава, через механізми НАЗЯВО (акредитація та постакредитаційний моніторинг), контролює якість освітніх програм, гарантуючи, що релігійна спрямованість не йде в розріз із державними стандартами. Стійкість моделі забезпечується статусом неприбуткової установи та фінансовою підтримкою засновника (Церкви Адвентистів Сьомого Дня).

Ключові слова: нормативно-правові засади, ПВНЗ «Український гуманітарний інститут», духовно-етична формація, інтеграція віри та навчання, приватна форма власності.

ВСТУП

Сучасна трансформація українського освітнього простору характеризується відходом від монополії державної ідеології та переходом до плюралістичної моделі, яка визнає право на різноманітність світоглядних підходів у навчанні та вихованні (Остапенко, 2020). У цьому контексті особливої актуальності набуває феномен закладів вищої освіти (ЗВО), заснованих релігійними організаціями. Ці інституції функціонують на перетині двох правових полів, а саме світського законодавства про освіту, яке вимагає дотримання державних стандартів та науковості (Чорноморець, 2021), та канонічного права або внутрішніх настанов релігійних організацій, що ставлять за мету духовну формацію особистості (European Commission for Democracy Through Law, 2006 ; Chornopyska, 2022). Метою даного дослідження є аналіз нормативно-правових засад функціонування ЗВО в Україні, засновниками яких є релігійна організація з особливим фокусом на ПВНЗ «Український гуманітарний інститут» (далі – ПВНЗ «УГІ») (Георгінова та ін., 2014). Цей заклад є унікальним кейсом для вітчизняної правової науки, оскільки демонструє успішну інтеграцію адвентистської філософії освіти (Георгінова та ін., 2014), що базується на біблійних цінностях, у жорстко регламентовану систему державного ліцензування та акредитації.

ОСНОВНА ЧАСТИНА

Дане дослідження базується на тезі, що нормативно-правове забезпечення діяльності ЗВО, які засновані релігійною організацією не обмежується лише дозволом на існування. Це становить складну архітектуру, що охоплює конституційні гарантії, спеціальне законодавство про свободу совісті, норми освітнього права, підзаконні акти Кабінету Міністрів України, вимоги Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти (НАЗЯВО) та локальні нормативні акти самого закладу. Тому, глибоке розуміння цих механізмів необхідне для обґрунтування легітимності системи духовно-етичної формації як невід'ємної складової освітнього процесу в ЗВО з релігійним засновником.

Отже, фундаментальною основою для існування конфесійних навчальних закладів в Україні є стаття 35 Конституції України (Конституція України. Розділ II, 1996). Ця стаття проголошує право кожного на свободу світогляду і віросповідання. Це право не є абсолютним, однак воно включає свободу не лише сповідувати релігію, а й вести релігійну діяльність, до якої, згідно з міжнародними стандартами та тлумаченням Європейського суду з прав людини, належить і право на релігійну освіту та виховання (Tulkens, 2014).

Критично важливим для цього дослідження є конституційне положення про те, що «Церква і релігійні організації в Україні відокремлені від держави, а школа – від церкви» (Конституція України. Розділ II, 1996). У радянській правовій доктрині це трактувалося як повна заборона будь-якої релігійної присутності в освіті (Бабенко, 2017). Однак у сучасній Україні, зокрема через призму діяльності таких закладів як УГІ, цей принцип набув нового змісту. Він означає світський характер державної та комунальної систем освіти (Служба освітнього омбудсмена, 2024), але не забороняє існування приватного сектору, де релігійний компонент є визначальним.

Українське законодавство чітко розмежовує сфери впливу, гарантуючи рівність усіх релігій перед законом і недопустимість встановлення переваг (Закон України «Про свободу совісті та релігійні організації», 2025). Це створює правове поле, де ПВНЗ «УГІ» діє не як «державний заклад з релігійним ухилом», а як автономний суб'єкт права, що реалізує конституційну свободу своїх засновників на поширення переконань через освітню діяльність.

Саме тому результат аналізу Закону України «Про свободу совісті та релігійні організації» (№ 987-XII) дозволяє виявити механізм легалізації освітньої діяльності церков. Стаття 6 цього закону підтверджує світський характер державної системи освіти, але водночас стаття 5 та стаття 14 надають релігійним організаціям право створювати навчальні заклади (Закон України «Про свободу совісті та релігійні організації», 2025). Важливим є той факт, що законодавець виокремлює право релігійних організацій на створення «духовних навчальних закладів» для підготовки священнослужителів. Довгий час ці заклади існували поза межами правового поля системи вищої освіти, їхні дипломи не визнавалися державою (Ломачинська та Ужва, 2020). Проте кейс УГІ є прикладом іншого шляху, а саме створення закладу вищої освіти (приватної форми власності) релігійною організацією. Це дозволяє закладу видавати дипломи державного зразка за акредитованими спеціальностями (менеджмент, філологія, журналістика, богослов'я, початкова освіта, психологія тощо), одночасно впроваджуючи систему духовно-етичного виховання через блок ціннісно-орієнтованих дисциплін, ранкова година спілкування (РГС), систему заходів волонтерського та соціального служіння тощо.

Таблиця 1: Порівняльний аналіз правового статусу закладів освіти

Критерій	Державні/ Комунальні ЗВО	Духовні навчальні заклади (семінарії)	Приватні ЗВО з релігійним засновником (УГІ), (УКУ), ТХІ тощо.
Нормативна база	Закон «Про вищу освіту», Конституція (ст. 35), Статут	Закон «Про свободу совісті»	Закон «Про освіту», Закон «Про вищу освіту», Статут
Принцип світськості	Абсолютний (заборона релігійної пропаганди)	Відсутній (мета – релігійна освіта)	Гнучкий (право на визначення релігійної спрямованості)
Фінансування	Бюджетне	Кошти церкви	Приватні кошти, кошти засновника
Визнання дипломів	Автоматичне державне за умови акредитації НАЗЯВО	Потребує процедури державного визнання за умови відсутності ліцензії, і лише дипломам виданим до 2018 року	Автоматичне державне (за умови акредитації НАЗЯВО)

Згідно з чинним законодавством (Закон України «Про свободу совісті та релігійні організації», стаття 13), релігійна організація визнається юридичною особою з моменту реєстрації її статуту. Це надає їй повну цивільну правосдатність, зокрема право засновувати інші юридичні особи, в тому числі заклади освіти (Закон України «Про освіту», 2025, стаття 66). У випадку ПВНЗ «УГІ», де одним із засновників є Церква Адвентистів Сьомого Дня (АСД) на чолі з «Українською уніонною конференцією Церкви адвентистів сьомого дня» (УУК АСД, код ЄДРПОУ 19350731). УУК АСД є релігійною організацією з центром у Києві, яка має статус неприбуткової організації (УУК АСД. 2025).

Цей статус засновника має критичні наслідки для нормативного регулювання ПВНЗ «УГІ»:

1. Засновник наділяє інститут майном, необхідним для провадження освітньої діяльності. Згідно зі звітністю, УУК АСД володіє значними активами (понад 40 млн грн станом на 2024 рік), що створює фінансову базу для розвитку кампусу УГІ (УУК АСД. 2025).

2. Статут інституту, який затверджується засновником, містить положення про відповідність діяльності закладу доктринальній системі Церкви Адвентистів сьомого дня. Це закріплює юридичне право засновника впливати на кадрову політику (призначення ректора) та стратегічний розвиток, гарантуючи збереження конфесійної ідентичності (Сидорочкіна, 2019).

Попри конфесійну залежність, з нормативної точки зору ПВНЗ «УГІ» (код ЄДРПОУ 30366752) є самостійним суб'єктом господарювання. Інститут зареєстрований як приватний вищий навчальний заклад, має статус неприбуткової організації (код ознаки неприбутковості 0036 – заклади освіти). Це розмежування є принциповим для системи духовно-етичної формації. Якби ПВНЗ «УГІ» діяв як структурний підрозділ церкви без статусу юридичної особи освітнього права, він не міг би отримувати ліцензії МОН. Натомість, статус ПВНЗ «УГІ» дозволяє йому входити в правові відносини зі студентами на основі договору про надання освітніх послуг, де прописуються не лише академічні, а виховні умови прописується окремо в довіднику студента. Статутний капітал інституту становить 6 969 000 грн, що свідчить про серйозну матеріальну відповідальність засновника. Юридична адреса в місті Буча (вул. Інститутська, 14) є місцем, де де-юре і де-факто реалізується освітня діяльність, що відповідає ліцензійним умовам (ПВНЗ «Український гуманітарний інститут», 2025 ; Приватний вищий навчальний заклад «Український гуманітарний інститут», 2025).

Ключовим аспектом легітимності ПВНЗ «УГІ» є його повна інтеграція в національну систему забезпечення якості вищої освіти. На відміну від неформальної релігійної освіти (суботніх шкіл), ПВНЗ «УГІ» діє на підставі ліцензій Міністерства освіти і науки України. Аналіз даних Єдиної державної електронної бази з питань освіти (ЄДЕБО) та звітів інституту показує наявність ліцензій на підготовку за широким спектром спеціальностей: «Менеджмент», «Філологія», «Журналістика», «Економічна кібернетика», «Фізична культура і спорт», «Богослов'я», «Початкова освіта», «Психологія», «Дизайн» тощо (Реєстр ПВНЗ «Український гуманітарний інститут», 2025).

Процедура акредитації, яку здійснює Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти (НАЗЯВО), виступає своєрідним фільтром. Агентство перевіряє, чи відповідає освітня програма стандартам вищої освіти. Той факт, що ПВНЗ «УГІ» успішно проходить акредитацію (наявність сертифікатів для бакалаврських та магістерських програм), свідчить про те, що держава визнає якість підготовки в цьому закладі, незважаючи на його виражену релігійну спрямованість.

Спеціальність В8 «Богослов'я» є нормативним прецедентом, що дозволяє поєднати наукове дослідження релігії з конфесійним навчанням. До 2014 року богословська освіта не визнавалася державою як така, що дає вищу освіту. Прийняття Закону України «Про вищу освіту» (2014) змінило цю ситуацію, включивши богослов'я до переліку галузей знань. Для ПВНЗ «УГІ» це відкрило можливість легалізувати підготовку служителів церкви. Освітня програма «Богослов'я», згідно з документами, спрямована на підготовку фахівців, здатних до «практичного пасторського служіння, навчально-виховної, науково-дослідницької, культурно-масової та адміністративно-консультативної роботи» (Богослов'я. Навчаємось, щоб служити, 2025).

Нормативна структура освітніх програм в ПВНЗ «УГІ». Інтегральна, загальні та фахові компетентності визначаються державним стандартом для приватних і державних закладів вищої освіти та охоплюють знання державної мови, володіння інформаційними технологіями, розуміння історичного контексту й інші компетентності, необхідні для якісної професійної підготовки (Закон України «Про вищу освіту», 2025). Для випускників ПВНЗ «УГІ» процедура отримання диплома державного зразка є стандартною, як і для будь-якого іншого акредитованого ЗВО. Це суттєва перевага порівняно з випускниками духовних семінарій, які не мають ліцензії МОН, принаймні до 2018 року.

Законодавство передбачає окрему процедуру державного визнання документів про вищу духовну освіту, отриманих у духовних навчальних закладах (Закон «Про вищу освіту», 2025, стаття 6 ; Постанова КМУ, 2015). Ця процедура вимагає подання заяви до МОН, клопотання релігійного центру та сплати адміністративного збору (51 грн для фізичних осіб, 85 грн для юридичних осіб). Однак ПВНЗ «УГІ» обрав шлях прямої акредитації, що звільняє його випускників від необхідності проходження цієї процедури «нострифікації». Це свідчить про вищий рівень інтеграції закладу в правову систему держави.

Щодо системи духовного виховання в ПВНЗ «УГІ», то це не є хаотичним набором заходів, а є чітко регламентованою діяльністю, що спирається на внутрішні нормативні акти.

Статут ПВНЗ «УГІ» є основним документом, що регулює діяльність закладу. Відповідно до статті 12 Закону «Про свободу совісті та релігійні організації», статут повинен містити відомості про віросповідну приналежність. УГІ у своєму статуті та стратегічних документах (місія, візія) прямо декларує мету, а саме: «Розкрити перед студентами переваги християнського бачення світу» (Місія, бачення, цінності, 2025). Ця статутна норма є правовою підставою для впровадження специфічних правил внутрішнього розпорядку, які можуть відрізнятися від світських вишів (наприклад, заборона на вживання алкоголю, тютюну, певний дрес-код,

дотримання суботи тощо). Здобувач, вступаючи до закладу, юридично погоджується з цими умовами через підписання договору.

В ПВНЗ «УГІ» діє «Кодекс академічної доброчесності» (Студенти УГІ підписали декларацію про академічну доброчесність, 2025), який розширює поняття доброчесності за межі суто академічних питань (плагіату) у сферу моралі та етики. Кодекс базується на християнських цінностях і розглядає академічну нечесність як гріх або моральний проступок. Нормативно це підкріплюється «Положенням про організацію освітнього процесу» та «Положенням про політику та процедуру врегулювання конфліктних ситуацій» (Документи та публічна інформація, 2025). Ці документи створюють правовий механізм реагування на порушення не лише навчальної дисципліни, а й етичних норм спільноти.

Нормативною базою змістовного наповнення освіти в ПВНЗ «УГІ» є документ «Філософія Адвентистської Освіти» (Taylor, 2022), який прийнятий Генеральною Конференцією АСД і є обов'язковим для всіх навчальних закладів цієї конфесії у світі. Основні постулати цієї філософії мають нормативне вираження в навчальних планах ПВНЗ «УГІ». Перший постулат – це відновлення образу Божого. Це означає, що метою освіти є не лише передача знань, а й формування духовної цілісності людини, яка реалізується через обов'язкові курси (предмети) ціннісно-орієнтованого спрямування. Другий постулат акцентує на цілісному розвитку особистості, що включає гармонійне поєднання фізичних, інтелектуальних, духовних і соціальних компонентів. Нормативно це забезпечується введенням дисципліни «Основи здорового способу життя» для всіх спеціальностей та обов'язковими вимогами до фізичного виховання. Третій постулат полягає в інтеграції віри та навчання, що передбачає включення біблійного світогляду в методологію викладання кожної дисципліни. У ПВНЗ «УГІ» це закріплено в робочих програмах (силабусах), де викладачі повинні відображати християнське бачення фахових питань.

Освітня програма та навчальний план є нормативними документами, що визначають структуру освітнього процесу. Аналіз навчальних планів ПВНЗ «УГІ» демонструє, як право на релігійну спрямованість реалізується на практиці. Закон України «Про вищу освіту» надає закладам автономію у формуванні до 25% навчального навантаження (вибіркові компоненти). ПВНЗ «УГІ» використовує цей нормативний люфт для запровадження блоку ціннісно-орієнтованих дисциплін, доступних для студентів усіх спеціальностей. До таких дисциплін належать:

- «Християнська етика»;
- «Основи здорового способу життя»;
- «Філософія адвентистської освіти»;
- «Християнські парадигми управління церковними фінансами»;
- «Біблійна археологія»;
- «Наука і релігія»;
- тощо (Богослов'я. Навчаємось, щоб служити, 2025).

Ці курси формально є частиною акредитованої програми, оцінюються кредитами ЄКТС і вносяться у додаток до диплома. Це легітимізує релігійне знання в системі світської вищої освіти.

Окрім офіційного навчального плану, в ПВНЗ «УГІ» діє система заходів, яка нормативно регулюється правилами внутрішнього розпорядку та планами виховної роботи. Сюди належать:

- Щоденні ранкові натхнення (ранкові богослужіння) (Щосереди під час 2 пари, 2017);
- Тижні духовного відродження (Обирай Вічне!, 2013);
- Волонтерська діяльність та соціальне служіння (місіонерська діяльність) (Положення про соціальне проектування, 2024);
- тощо.

Участь у цих заходах часто є частиною корпоративної культури закладу. Хоча прямий примус заборонений законодавством (Закон «Про освіту», 2025, стаття 3), система заохочень та створення відповідного середовища («атмосфери») робить участь у них фактично нормою для студентів ПВНЗ «УГІ». Правовою підставою для цього є право приватного закладу формувати власну виховну концепцію.

Таблиця 2: Ключові нормативні акти та їх вплив на духовну формацію в УГІ

Нормативний акт	Статті	Вплив на систему духовно-етичної формації
Конституція України	ст. 35	Гарантує право на створення релігійних навчальних закладів відокремлено від державної школи.
ЗУ «Про освіту»	ст. 31, 66	Дозволяє приватним закладам визначати релігійну спрямованість освітнього процесу.
ЗУ «Про свободу совісті...»	ст. 5, 6, 13	Надає правосуб'єктність релігійним організаціям для заснування ЗВО.
ЗУ «Про вищу освіту»	ст. 1, 32	Визначає богослов'я як наукову дисципліну; гарантує автономію ЗВО у формуванні змісту освіти.
Постанова КМУ № 652	-	Регулює визнання документів про духовну освіту (альтернативний шлях).
Статут ПВНЗ «УГІ»	-	Закріплює місію, засновану на християнському світогляді, як юридичний обов'язок закладу.
Філософія освіти АСД	-	Слугує нормативним базисом для інтеграції віри і навчання в усі дисципліни.

Економічним підґрунтям духовно-етичної формації є статус неприбуткової організації. Згідно з Податковим кодексом України (п. 133.4 ст. 133), заклади освіти, що не розподіляють прибуток між засновниками, звільняються від податку на прибуток. Для ПВНЗ «УГІ» це означає, що всі кошти, отримані від плати за навчання (виторг за 2024 рік склав понад 48 млн грн), а також благодійні внески від церкви, повинні бути реінвестовані в статутну діяльність. Це дозволяє утримувати потужну інфраструктуру (гуртожитки, спортивний

комплекс, бібліотеку, тощо), яка є необхідною умовою для реалізації концепції «освіти в кампусі», де здобувач перебуває під виховним впливом 24/7.

УУК ЦАСД в Україні, як засновник, має право надавати фінансову допомогу інституту. Це регламентується законодавством про благодійну діяльність та внутрішніми документами церкви (десяtkою, пожертвами). Така модель фінансування дозволяє ПВНЗ «УГІ» встановлювати плату за навчання, яка може бути нижчою від собівартості для певних категорій студентів (наприклад, майбутніх пасторів, сиріт, малозабезпечених сімей, тощо), або інвестувати в програми, які не є комерційно привабливими, але є важливими для місії церкви (наприклад, «Богослов'я»).

Новелою законодавства є запровадження постакредитаційного моніторингу, який здійснює НАЗЯВО. З вересня 2024 року ця процедура стає обов'язковою. Для ПВНЗ «УГІ» це означає, що держава контролюватиме, чи дотримується заклад заявлених стандартів якості протягом усього терміну дії сертифіката про акредитацію. Це створює механізм стримування, якщо релігійний компонент почне витісняти фаховий, НАЗЯВО має право скасувати акредитацію. Таким чином, нормативна база змушує заклад підтримувати баланс між духовною місією та академічною якістю.

Під час акредитації програми «Богослов'я» НАЗЯВО використовує специфічні критерії (Стандарт вищої освіти зі спеціальності 041 Богослов'я, 2021). Експерти оцінюють не істинність віровчення (держава не втручається в догматику), а здатність програми формувати заявлені компетентності (наприклад, здатність тлумачити священні тексти, організовувати соціальне служіння). Це свідчить про зрілість нормативно-правової системи України, яка навчилася оцінювати релігійну освіту за об'єктивними академічними показниками.

Критична сторона інтеграції релігійної освіти в світський простір на прикладі ПВНЗ «УГІ» постає у вигляді кількох принципових викликів, що впливають із самої моделі функціонування такого закладу. Першим джерелом потенційної напруги є співвідношення між конфесійною ідентичністю та академічною свободою. Хоча нормативно-правова база забезпечує легітимне включення УГІ в систему вищої освіти, залишається відкритим питання про те, якою мірою право засновника впливати на кадрову політику та стратегічний розвиток може обмежувати свободу викладання або сприяти внутрішній цензурі. Гарантоване законодавством збереження конфесійного характеру закладу може фактично приводити до переваги кандидатів, які поділяють теологічні засади засновника, що створює ризик зменшення академічного плюралізму.

Другим проблемним аспектом є феномен «м'якого» примусу в контексті участі здобувачів у релігійних практиках. Хоча прямий примус законодавчо заборонений, створення певної ціннісної атмосфери, застосування системи заохочень та щоденних духовно-виховних заходів формують середовище, у якому добровільність участі стає відносною. Це потребує глибшого юридичного та етичного осмислення, зокрема уточнення того, яким чином забезпечується свобода світоглядного вибору студентів, які не поділяють віровчення засновника, та як інституція запобігає прихованому тиску через культурно-організаційні механізми.

Третій блок критики пов'язаний з обмеженнями кейс-стаді як методу. Успішність моделі ПВНЗ «УГІ» значною мірою зумовлена його специфічним статусом, неприбутковою природою та потужною фінансовою підтримкою релігійної організації-засновника. Це робить заклад нетиповим у межах вітчизняного освітнього поля. Тому узагальнення щодо ефективності такої правової форми для всіх ЗВО, засновником яких є релігійна організація може бути передчасним, адже не всі релігійні заклади мають стабільну фінансову базу та аналогічні організаційні ресурси для забезпечення конкурентоспроможної інтеграції в систему світської освіти.

Окремим предметом критики є характер державного контролю, який здебільшого залишається процедурним. НАЗЯВО оцінює відповідність стандартам освіти та здатність програм забезпечувати заявлені компетентності, однак не здійснює змістовної оцінки релігійних компонентів з погляду їхньої наукової верифікованості чи об'єктивності. Це створює ситуацію, у якій держава гарантує формальну легітимність релігійного знання в системі освіти, не втручаючись у його догматичний зміст. Таким чином, нормативно-правова модель інтеграції релігійної освіти у світський простір зберігає баланс між свободою совісті та автономією закладу, але залишає низку сутнісних питань відкритими, що потребує подальшого міждисциплінарного аналізу.

ВИСНОВКИ

Проведене комплексне дослідження нормативно-правових засад функціонування ЗВО, засновником якого є релігійна організація на прикладі ПВНЗ «Український гуманітарний інститут» дозволяє зробити наступні висновки. Таким чином, законодавча модель «Приватний ЗВО з релігійним засновником» є найефективнішою правовою формою для інтеграції релігійної освіти в світський простір. Вона дозволяє поєднати академічне визнання (ліцензії, дипломи) з конфесійною ідентичністю (місія, виховання), використовуючи можливості, надані Законом України «Про освіту» (ст. 31). Система духовно-етичної формації в ПВНЗ «УГІ» має чітке нормативне закріплення. Вона не є довільною діяльністю, а регламентується Статутом, затвердженими навчальними планами (варіативна складова), кодексами етики та положеннями про організацію освітнього процесу. Всі ці документи легітимізовані через процедури ліцензування та акредитації.

Також, держава визнає право на конфесійну освіту, але контролює її якість. Через механізми НАЗЯВО (акредитація, постакредитаційний моніторинг) держава гарантує, що релігійна спрямованість не йде в розріз із стандартами вищої освіти. Програма «Богослов'я» в УГІ є прикладом того, як конфесійні дисципліни (догматика АСД) стають частиною державного освітнього стандарту. Економіко-правовий статус забезпечує сталість моделі. Статус неприбуткової установи та майнова підтримка з боку релігійної організації-засновника створюють матеріальну базу для реалізації цілісної моделі освіти, яка вимагає значних ресурсів. Таким чином, ПВНЗ «УГІ» демонструє, що в правовому полі України створено сприятливі умови для функціонування суб'єктів освітньої діяльності, які ставлять за мету не лише професійну підготовку, а й духовну формацію особистості на засадах релігійного світогляду.

Інтеграція релігійної освіти у світський простір, як показує кейс ПВНЗ «УГІ», супроводжується низкою критичних викликів, пов'язаних із балансом між конфесійною ідентичністю та академічною свободою, ризиками «м'якого» примусу в участі у релігійних практиках, а також обмеженістю узагальнень, зумовлених унікальною фінансовою та організаційною моделлю закладу. Державний контроль у своїй теперішній формі здебільшого фіксує процедурну відповідність освітніх програм, не торкаючись змістовних аспектів релігійного знання. Це засвідчує необхідність подальшого міждисциплінарного аналізу механізмів забезпечення академічної автономії, світоглядної свободи здобувачів та умов рівного доступу до вищої освіти в конфесійних закладах.

ЛІТЕРАТУРА

Бабенко, С. (2017). Як українців робили атеїстами: державна політика проти релігії у перші десятиліття радянської влади. *Україна Модерна*. URL: <https://uamoderna.com/md/babenko-atheism/>

Богослов'я. Навчаємось, щоб служити. (2025). *Український гуманітарний інститут*. URL: <https://ugi.edu.ua/abiturients/programm/theology/>

Георгінова, Л., Костюк, В., Проданюк, Ф., & Штанько, Л. (2014). Український гуманітарний інститут: історія та сьогодення (до 15-річчя з дня заснування). *Наукові студії–XXI (культура, освіта–антропоцентричні парадигми і сучасний світ). Філософія. Філологія. Педагогіка. Економіка*, 6(4), 411–424.

Документи та публічна інформація. (2025). *Український гуманітарний інститут*. URL: <https://ugi.edu.ua/institute/documentation/>

Закон України «Про вищу освіту» № 1556-VII (2025). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>

Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» № 2704-VIII (2025). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text>

Закон України «Про освіту» № 2145-VIII (2025). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

Закон України «Про свободу совісті та релігійні організації» № 987-XII (2025). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/987-12#Text>

Конституція України. Розділ II. (1996). *Офіс Президента України*. URL: <https://www.president.gov.ua/ua/documents/constitution/konstituciya-ukrayini-rozdil-ii>

Ломачинська, І., & Ужва, В. (2020). Релігійна освіта в Україні: проблеми та перспективи. *The Caucasus*, 38(4), 68–72. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/33523/1/I_Lomachinska_C_38_2020_ROUPP.pdf

Місія УГІ в реальних справах: допомогти змінити світ на краще. (2025). *Український гуманітарний інститут*. URL: <https://ugi.edu.ua/analiz-organizacziyi-soczialnogo-proyektuvannya-v-pershomu-semestri-2024-25-n-r/>

Місія, бачення, цінності. (2025). *Український гуманітарний інститут*. URL: <https://ugi.edu.ua/institute/mission/>

Обирай вічне! (2013). *Український гуманітарний інститут*. URL: <https://adventist.kiev.ua/news/ukrayins-kij-gumanitarnij-institut-obiraj-vichne/>

Остапенко, О. (2020). Принципи політичного й ідеологічного плюралізму. *Юридичний вісник*, (4), 72–80. <https://doi.org/10.32837/yuv.v0i4.972>

ПВНЗ «Український гуманітарний інститут». (2025). *OpenDataBot*. URL: <https://opendatabot.ua/c/30366752>

Положення про соціальне проектування в ПБНЗ «Український гуманітарний інститут». (2024). URL: <https://drive.google.com/file/d/1DEnT1ncQ4ORCLi70JWpohIqYylqctIWT/view>

Постанова КМУ «Про державне визнання документів про вищу духовну освіту, наукові ступені та вчені звання, виданих закладами вищої духовної освіти» №652 (2015). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/652-2015-%D0%BF#Text>.

Приватний вищий навчальний заклад «Український гуманітарний інститут». (2025). *YouControl*. URL: https://youcontrol.com.ua/catalog/company_details/30366752/

Реєстр ПБНЗ «Український гуманітарний інститут». (2025). *Реєстр суб'єктів освітньої діяльності ЄДЕБО*. URL: <https://registry.edbo.gov.ua/university/868/>

Сидорочкіна, М. (2019). Український гуманітарний інститут відсвяткував своє 20-річчя. *Українська уніонна конференція Церкви АСД*. URL: <https://adventist.ua/news/ukraine/ugi-svyato-20/>

Служба освітнього омбудсмена. (2024). Відокремленість освіти від церкви: роз'яснення освітнього омбудсмена. *Освіта.ua*. URL: <https://osvita.ua/school/reform/91518/>

Стандарт вищої освіти зі спеціальності 041 Богослов'я для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, Наказ Міністерства освіти і науки України № 1483 (2021). URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/12/30/041-Bohoslovya.bakalavr.30.12.21.pdf>

Студенти УГІ підписали декларацію про академічну доброчесність. (2025). *Український гуманітарний інститут*. URL: <https://ugi.edu.ua/studenty-ugi-pidpysaly-deklaracziyu-pro-akademichnu-dobrochesnist/>

УУК АСД. (2025). *OpenDataBot*. URL: <https://opendatabot.ua/c/19350731>

Чорноморець, Ю. (2021). Перспективи розвитку духовної освіти в Україні. *Філософія освіти*, 26(2), 8–24. URL: <https://doi.org/10.31874/2309-1606-2020-26-2-1>

Щосереді під час 2 пари всі студенти та працівники збираються в актовій залі. (2017). *Український гуманітарний інститут*. URL: <https://ugi.edu.ua/v-ugi-vidkrito-sezon-rankovih-godin-spilkuvannya/>

Chornopyska, V. (2022). Activities of institutions of higher spiritual education in Ukraine: administrative and legal guarantees. *Bulletin of the National University «Lviv Polytechnic»*. Series: «Legal Sciences», (2 (34)), 88–95. <https://doi.org/10.23939/law2022.34.088>

European Commission for Democracy Through Law. (2006). *Venice Commission*. URL: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL\(2006\)062-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL(2006)062-e)

Taylor, J. W. (2022). Essential Elements in the Philosophy of Adventist Education. *The Journal of Adventist Education*, 84(1), 18–25. URL: <https://www.journalofadventisteducation.org/assets/public/issues/en/2022/84-1/84-1-p18-25.pdf>

Tulkens, F. (2014). Freedom of Religion under the European Convention on Human Rights: A Precious Asset. *Brigham Young University Law Review*, (3), 509–530. URL: <https://digitalcommons.law.byu.edu/lawreview/vol2014/iss3/3/>

**LEGAL REGULATION OF THE INTEGRATION OF VALUE-ORIENTED
EDUCATION INTO THE SECULAR SPACE ON THE EXAMPLE OF THE
PRIVATE HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTION «UKRAINIAN
INSTITUTE OF ARTS AND SCIENCES»**

Valentyna KURYLIAK, PhD, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Theology, Ukrainian institute of arts and sciences, Department of Philosophy, Theology and Church History, 14 Instytutska St., 08292, Bucha, Kyiv Oblast, Ukraine; v.kuryliak@ugi.edu.ua

Abstract. *The article presents a comprehensive study of the regulatory and legal framework governing the functioning of higher education institutions in Ukraine founded by religious organizations, with a particular focus on the case of the Private Higher Educational Institution «Ukrainian Institute of Arts and Sciences». The relevance of the study is обусловлена the transformation of the Ukrainian educational landscape from the monopoly of state ideology to a pluralistic model. It is established that the legal architecture regulating the activities of such higher education institutions is complex and is based on constitutional guarantees of freedom of religion (Article 35 of the Constitution of Ukraine), specific legislation on freedom of conscience, as well as norms of educational law. Of critical importance is the provision that the constitutional principle of separation of church and state in Ukraine does not prohibit the existence of a private educational sector in which a religious component plays a defining role. The study demonstrates that the legal model of a «private higher education institution with a religious founder» is the most effective for combining academic recognition (state licensing and nationally recognized diplomas) with confessional identity (spiritual formation). Using the example of the Private Higher Educational Institution «Ukrainian Institute of Arts and Sciences», the article shows that the integration of Adventist educational philosophy, grounded in biblical values, is implemented through the variable component of curricula (up to 25% of the academic workload) and a block of value-oriented disciplines (such as «Christian Ethics», «Science and Religion», etc.). It is emphasized that the system of spiritual and ethical formation within the institution has clear normative consolidation in the Charter and internal regulations, including the Academic Integrity Code and internal rules of conduct. The state, through the mechanisms of the National Agency for Higher Education Quality Assurance (NAQA) – specifically accreditation and post-accreditation monitoring – exercises oversight of the quality of educational programs, ensuring that religious orientation does not conflict with national educational standards. The sustainability of this model is ensured by the institution's non-profit status and financial support from its founder, the Seventh-day Adventist Church.*

Key words: *regulatory and legal framework, Private Higher Educational Institution «Ukrainian Institute of Arts and Sciences», spiritual and ethical formation, integration of faith and learning, private ownership.*

References

Babenko, S. (2017). How Ukrainians were made atheists: state policy against religion in the first decades of Soviet rule. *Modern Ukraine*. URL: <https://uamoderna.com/md/babenko-atheism/> [in Ukrainian]

Theology. Learning to Serve. (2025). *Ukrainian institute of arts and sciences*. URL: <https://ugi.edu.ua/abiturients/programm/theology/> [in Ukrainian]

Georginova, L., Kostyuk, V., Prodanyuk, F., & Shtanko, L. (2014). Ukrainian institute of arts and sciences: History and Present (to the 15th Anniversary of its Founding). *Scientific Studies–XXI (Culture, Education–Anthropocentric Paradigms and the Modern World). Philosophy. Philology. Pedagogy. Economics*, 6(4), 411–424. [in Ukrainian]

Documents and Public Information. (2025). *Ukrainian institute of arts and sciences*. URL: <https://ugi.edu.ua/institute/documentation/> [in Ukrainian]

Law of Ukraine «On Higher Education» No. 1556-VII (2025). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> [in Ukrainian]

Law of Ukraine «On ensuring the functioning of the Ukrainian language as the state language» No. 2704-VIII (2025). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text> [in Ukrainian]

Law of Ukraine «About education» No. 2145-VIII (2025). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> [in Ukrainian]

Law of Ukraine «On freedom of conscience and religious organizations» No. 987-XII (2025). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/987-12#Text> [in Ukrainian]

Constitution of Ukraine. Chapter II. (1996). *Office of the President of Ukraine*. URL: <https://www.president.gov.ua/ua/documents/constitution/konstituciya-ukrayini-rozdil-ii> [in Ukrainian]

Lomaczynska, I., & Uzhva, V. (2020). Religious Education in Ukraine: Problems and Prospects. *The Caucasus*, 38(4), 68–72. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/33523/1/I_Lomachinska_C_38_2020_R_OUPP.pdf [in Ukrainian]

UGI's mission in real life: to help change the world for the better. (2025). *Ukrainian institute of arts and sciences*. URL: <https://ugi.edu.ua/analiz-organizacziyi-soczialnogo-proyektuvannya-v-pershomu-semestri-2024-25-n-r/> [in Ukrainian]

Mission, vision, values. (2025). *Ukrainian institute of arts and sciences*. URL: <https://ugi.edu.ua/institute/mission/> [in Ukrainian]

Choose eternal! (2013). *Ukrainian institute of arts and sciences*. URL: <https://adventist.kiev.ua/news/ukrayins-kij-gumanitarnij-institut-obiraj-vichne/> [in Ukrainian]

Ostapenko, O. (2020). Principles of political and ideological pluralism. *Legal Bulletin*, (4), 72–80. <https://doi.org/10.32837/yuv.v0i4.972> [in Ukrainian]

Private higher educational institution «Ukrainian institute of arts and sciences». (2025). *OpenDataBot*. URL: <https://opendatabot.ua/c/30366752> [in Ukrainian]

Regulations on social design at the Ukrainian institute of arts and sciences. (2024). URL: <https://drive.google.com/file/d/1DEnT1ncQ4ORCLi70JWpohIqYyIqctIWT/view> [in Ukrainian]

Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine “On state recognition of documents on higher theological education, academic degrees and academic titles issued by institutions of higher theological education” No. 652 (2015). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/652-2015-%D0%BF#Text>. [in Ukrainian]

Private higher educational institution «Ukrainian institute of arts and sciences». (2025). *YouControl*. URL: https://youcontrol.com.ua/catalog/company_details/30366752/ [in Ukrainian]

Register of Private higher educational institution «Ukrainian institute of arts and sciences». (2025). *Register of subjects of educational activity of the EDEBO*. URL: <https://registry.edbo.gov.ua/university/868/> [in Ukrainian]

Sidorochkina, M. (2019). Ukrainian institute of arts and sciences Celebrates Its 20th Anniversary. *Ukrainian Union Conference of the SDA Church*. URL: <https://adventist.ua/news/ukraine/ugi-svyato-20/> [in Ukrainian]

Educational Ombudsman Service. (2024). Separation of education from the church: clarification of the educational ombudsman. *Education.ua*. URL: <https://osvita.ua/school/reform/91518/> [in Ukrainian]

The higher education standard in the specialty 041 Theology for the first (bachelor's) level of higher education, Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine No. 1483 (2021). URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/12/30/041-Bohoslovyya.bakalavr.30.12.21.pdf> [in Ukrainian]

UGI students signed a declaration of academic integrity. (2025). *Ukrainian institute of arts and sciences*. URL: <https://ugi.edu.ua/studenty-ugi-pidpysaly-deklaracziyu-pro-akademichnu-dobrochesnist/> [in Ukrainian]

UUK ASD. (2025). *OpenDataBot*. URL: <https://opendatabot.ua/c/19350731> [in Ukrainian]

Chornomorets, Yu. (2021). Prospects for the development of spiritual education in Ukraine. *Philosophy of Education*, 26(2), 8–24. URL: <https://doi.org/10.31874/2309-1606-2020-26-2-1> [in Ukrainian]

Every Wednesday during the 2nd pair, all students and staff gather in the assembly hall. (2017). *Ukrainian institute of arts and sciences*. URL: <https://ugi.edu.ua/v-ugi-vidkrito-sezon-rankovih-godin-spilkuvannya/> [in Ukrainian]

Chornopyska, V. (2022). Activities of institutions of higher spiritual education in Ukraine: administrative and legal guarantees. *Bulletin of the National University «Lviv Polytechnic»*. Series: «Legal Sciences», (2 (34)), 88–95. <https://doi.org/10.23939/law2022.34.088>

European Commission for Democracy Through Law. (2006). *Venice Commission*. URL: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdfid=CDL\(2006\)062-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdfid=CDL(2006)062-e)

Taylor, J. W. (2022). Essential Elements in the Philosophy of Adventist Education. *The Journal of Adventist Education*, 84(1), 18–25. URL: <https://www.journalofadventisteducation.org/assets/public/issues/en/2022/84-1/84-1-p18-25.pdf>

Tulkens, F. (2014). Freedom of Religion under the European Convention on Human Rights: A Precious Asset. *Brigham Young University Law Review*, (3), 509–530. URL: <https://digitalcommons.law.byu.edu/lawreview/vol2014/iss3/3/>

Article history:

Received: January 23, 2026;

1st Revision: March 02, 2026;

Accepted: March 30, 2026